

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ

Князькова Л. М.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права*

*Маріупольський державний університет
м. Київ, Україна*

23 червня 2022 року відбулася значна подія для України, коли країни члени Європейського Союзу проголосували за надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу. Обрання курсу на інтеграцію до Європейського співтовариства та наближення українських реалій до європейських та світових стандартів, необхідність втілення до законодавства і практики застосування Європейських стандартів освіти в Україні положень, які певний час існують у Європейському Союзі актуалізували необхідність дослідження Європейських принципів академічної доброчесності. Але ситуація ускладнюється військовою агресією росії проти України. Воєнні дії, які спричиняють загрозу життю, відсутність належних умов проживання, побуту, постійні тривоги та відключення електропостачання – це реалії життя українців сьогодні. На початок травня 2022 року підтверджено, що за кордон виїхали більш як 23 тис. педагогічних працівників і понад 600 тис. учнів. Але ці дані не є точними. Директори й ректори говорять, що місцеперебування близько 10–15 % учнів і студентів не ідентифіковано. 1748 закладів освіти постраждали від бомбардувань та обстрілів, 144 з них зруйновано вщент. Переїхало 34 заклади вищої освіти (ЗВО – інститути, університети й академії), 42 заклади фахової передвищої освіти (коледжі) і 65 відокремлених структурних підрозділів. Щотижня кількість постраждалих від війни та переміщених ЗВО зростає [1]. Звичайно, що ситуація змінюється, дехто повернувся в Україну, хтось залишився за кордоном, а є випадки залишення на окупованій території з продовженням навчання та роботи у «квазі-ЗВО», які працюють за російськими стандартами.

Але попри всі ці негаразди, якими б не були стомленими і пригніченими війною учасники освітнього процесу не слід звертатися до недоброчесних практик, адже таким чином ми перестаємо бути чесними не тільки перед колегами, а і перед собою. Це зводить

нанівець усю цінність освіти. «...Леон Фестінгер у 1950-х роках, передбачав, що людям незручно, коли в їхній голові одночасно присутні дві суперечливі думки, скажімо, коли їхня етика і їхня поведінка не збігаються. Дисонанс посилюється, якщо тема є важливою, конфлікт – сильним або ми не можемо якимось чином пояснити цього конфлікту собі. Однак когнітивний дисонанс означає лише те, що люди відчувають певний дискомфорт, коли стикаються з конфліктами усередині себе; наприклад, якщо їхні етичні норми та поведінка не відповідають одне одному» [2].

Підтримка Європейської спільноти попри всі труднощі, пов'язані з війною дає можливість нам працювати і навчатися з урахуванням основних принципів академічної доброчесності, таких як: чесність, довіра, справедливість та сміливість. Саме мужність українських освітян спонукала підтримати українських колег та надихнула Міжнародний центр академічної доброчесності у відповідь на вторгнення росії в Україну виявити солідарність з українським народом та академічною спільнотою, підтримавши лист Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти в Україні до міністрів освіти та організацій Європейського простору вищої освіти припинити будь-яку співпрацю з російськими вищими навчальними та науковими установами [3]. Така підтримка Європейської спільноти з одного боку надає сили для забезпечення навчального процесу належним чином, а з іншого боку накладає відповідальності щодо дотримання принципів доброчесності у кожному закладі вищої освіти. Але чи кожен заклад освіти дійсно сприяє дотриманню академічної доброчесності. На думку автора зовсім ні. Як показує практика, при укладенні контрактів з науково-педагогічними працівниками деякі заклади вищої освіти включають у контракт як необхідну умову щорічну публікацію наукових праць у журналах, що індексуються у наукометричних базах Web of Science або Scopus. Звичайно, включення таких умов у контракт науково-педагогічних працівників підвищить рейтинг закладу вищої освіти, але чи виконуються ці публікації дійсно авторами? З введенням дистанційної форми навчання навантаження на науково-педагогічних працівників збільшилось, особливо це відчувається при змішаних формах навчання. Часу для виконання наукового та методичного навантаження залишається менше і викладачі змушені або всупереч зі своїми етичними принципами порушувати принципи доброчесності аби не втратити роботу, або не погоджуватися з умовами контракту. Вибір звичайно є у кожного з нас, але його не просто зробити коли ти залишився без власного житла, всього необхідного з постійним почуттям тривоги про своє майбутнє та майбутнє близьких людей.

Порушуючи ці питання у автора немає чітких відповідей як досягти дотримання всіх вимог доброчесності. Можливо, це посилення відповідальності за порушення академічної доброчесності, можливо підвищення рівня правової культури і культури взагалі, унеможливлення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності. Єдине у чому автор впевнений, що дотримання академічної доброчесності в освітньому просторі є необхідним як з точки закону так – і моралі. Дотримання принципів доброчесності впливає не тільки на репутацію навчального закладу, а також на формування і дотримання загальнолюдських цінностей, на підвищення рівня культури громадянського суспільства вцілому.

Список посилань

1. Українська система вищої освіти в умовах воєнної агресії РФ: проблеми й перспективи розвитку. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/ukrayinska-systema-vyshchoyi-osvity-v-umovakh-voyennoyi-ahresiyi-rf-problemy-u> (дата звернення 17.10.2023).

2. Серія університетських модулів. Модуль 12. Доброчесність, етика і право. Організація Об'єднаних націй. Відень 2021. URL: https://www.unodc.org/documents/e4j/IntegrityEthics/E4J_Integrity_and_Ethics_Module_12_final_UKR.pdf (дата звернення 17.10.2023).

3. Заява міжнародного центру академічної доброчесності у відповідь на вторгнення росії в Україну. URL: <https://center.ucu.edu.ua/biblioteka-novyny/zayava-mizhnarodnogo-tsentru-akademichnoyi-dobrochesnosti/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-89>

ДОБРОЧЕСНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ЖУРНАЛІСТІВ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ШІ

Коваленко А. Ф.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент факультету журналістики, реклами та видавничої справи
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

Наразі як швидко навчається ШІ, так інтенсивно з'являються наукові розвідки про нього та способи й сфери його застосування.